

Г. Астроўская

ГЕНДАРНЫЯ СТЭРЭАТЫПЫ Ў БЕЛАРУСКАЙ І ФРАНЦУЗСКАЙ ФРАЗЕАЛОГІІ

Мова цесна злучана з культурай. Адною з найважнейшых крыніц нацыянальна-культурнай інфармацыі выступаюць фразеалагізмы. Гендарныя стэрэатыпы вызначаюць месца мужчыны і жанчыны ў грамадстве, іх функцыі і сацыяльныя задачы.

Жанчына, апісаная ў беларускіх фразеалагізмах – мнагапланавая. Для яе з’яўляецца стэрэатыпнай наяўнасць румяных шчок, даўгіх валасоў, касы (*Дзеўка без касы не мае красы. Дзявоцкая краса – заплеценая каса*). Як ні дзіўна, у апісанні жанчыны пераважаюць такія адмоўныя якасці, як слязлівасць (*Зяць уцякаць, а баба плакаць – заўсёды гатовы*), балбатлівасць (*Як пайшла па масла, то і ў печы пагасла. Не б’е жонкі мужык, а б’е жончын язык*). Аднак неаспрэчнымі станоўчымі якасцямі жанчыны ў беларускай фразеалогіі прызнаюцца яе прывабнасць, незаменнасць у якасці жонкі і маткі (*Матка дзяцей вучыць, а мачыха сушыць. Матка калі б’е, то вучыць. Без роднай мамачкі заключаюць галачкі. Добра ў свеце, лепш пры матцы. Добрая жонка – дома рай, злая – хоць ты цягу дай*).

У французскай фразеалогіі ў апісанні жанчыны ёсць мала адмоўных якасцяў, напрыклад, сварлівасць (*Femme querelleuse est pire que le diable – Сварлівая жонка горшая за чорта*). Французская жанчына прадстаўлена як працавітая (*Mettre un frein à la femme, c’est mettre une limite à la mer – Затармазіць жанчыну як затармазіць мора*), далікатная (*Fragilité, ton nom est femme ! – Далікатнасць – тваё імя – жанчына!*). Яна добрая гаспадыня і захавальніца сям’і (*La femme la plus sotte peut mener un homme intelligent ; mais il faut qu’une femme soit bien adroite pour mener un imbécile – Дурная жанчына можа весці за сабой разумнага мужчыну; але жанчына павінна быць даволі разумнай, каб наводзіць сябе па-дурному*).

У беларускай фразеалогіі ў апісанні мужчыны пераважае такі адмоўны стэрэатып, як лягота (*Збірацца як свёкар пялёнкі мыць*). Перадаецца незадаволенасць мужчыны шлюбам (*Ажаніўся – і як за хмару закаціўся. Зяць цёшчынага ката пятнаццаць гадоў на «вы» заве. Не меў Саўка клопату, дык жонку ўзяў*). Неаспрэчнымі станоўчымі рысамі прызнаюцца працавітасць, паспяховасць (*Малады, але спелы. На куце сядзіць*).

У французскай фразеалогіі ў апісанні мужчыны ёсць мала адмоўных якасцяў, напрыклад, безалабернасць (*À père avare, fils prodigue – Што бацька накіпіў, то сын і спусціў*). Стэрэатыпны французскі мужчына ў фразеалогіі прадстаўлены як моцны, разумны, які любіць сваю жонку (*L’homme raisonnable s’accommode à toutes les circonstances – Разумны мужчына падстройваецца пад усе абставіны. Un homme c’est cendre, sang et amertume – Мужчына – гэта попел, кроў і горыч*).